

BügelHajema

Plek voor ideeën

Onderzoeksrapport

Opdrachtgever: Gemeente Hardenberg

projectnummer: 115.00.16.54.01.00

Aan: de heer R. Schlepers

Van: de heer D.J. Venema

Onderwerp: Onderzoek vleermuizen herontwikkelingslocatie Vechtdal College te Dedemsvaart

Datum: 16-10-2014

Aanleiding

Aan de Langewijk 43 in Dedemsvaart staat de bebouwing van een voormalige locatie van het Vechtdal College. De bebouwing staat sinds 2012 leeg. De initiatiefnemer is voornemens om de locatie te herontwikkelen, waarbij de bestaande bebouwing wordt gesloopt en nieuwbouw van woningen wordt gepleegd. Voor een deel van het plangebied is een concreet ontwerp uitgewerkt (de zijde aan de Langewijk), het andere deel kent nog geen concrete invulling.

BügelHajema Adviseurs heeft ten behoeve van het voornemen om het gehele plangebied anders in te richten een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is gerapporteerd in het 'Advies Natuurwaarden herontwikkelingslocatie Vechtdal College'¹. Uit het advies komt naar voren dat er een onvoldoende beeld is van de aanwezigheid dan wel afwezigheid van, op basis van de Flora- en faunawet beschermde, (verblijfplaatsen van) vleermuizen in de betreffende bebouwing. De bebouwing is namelijk potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Gezien de aard van de werkzaamheden kunnen verbodsovertredingen van de Flora- en faunawet niet op voorhand worden voorkomen.

In vervolg op het onderzoek uit maart 2014 heeft BügelHajema Adviseurs in de zomer en het najaar van 2014 aanvullend onderzoek uitgevoerd om de aanwezigheid van beschermde vleermuizen aan te tonen dan wel uit te sluiten.

Het aanvullend onderzoek bestond uit vier veldinventarisaties in de nachtelijke uren, waarbij gebruik is gemaakt van ultrasounddetectoren. Voorliggende notitie betreft de rapportage van dit aanvullend onderzoek.

Het plangebied wordt ingesloten door de Langewijk, de Marijkestraat, de Oranjestraat en de Wilhelmijnstraat. Een nadere beschrijving van het plangebied is te vinden in het hiervoor genoemde natuurwaardenonderzoek.

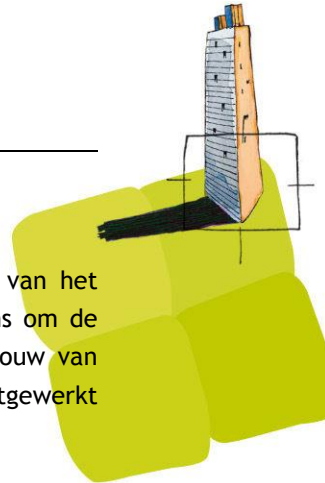
¹ BügelHajema Adviseurs, Advies Natuurwaarden herontwikkeling Vechtdal College, projectnummer 115.00.16.54.00, 24 maart 2014.

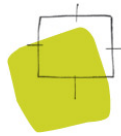
BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP

Vaart nz 48-50, Postbus 274, 9400 AG Assen T 0592 316 206 F 0592 314 035

E assen@bugelhajema.nl W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort





Methode vleermuisonderzoek

Op 10 juni, 11 juli, 1 september en 25 september 2014 is het plangebied bezocht ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van het vleermuisprotocol² dat is ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de voormalige Gegevensautoriteit Natuur.

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich in een gebied te oriënteren en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert; deze zijn soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrasounddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt.

Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met een Edirol R 09-RH zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma Bat Sound Pro 3.31b. Alle inventarisaties vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (zie tabel 1). Voor het onderzoek zijn twee onderzoekers ingezet: ing. D.J. Venema en drs. A. Schwab.

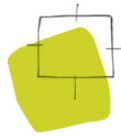
Tabel 1. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties

| Datum | Tijdsduur | Zonsopkomst/- ondergang | Weer | Temperatuur |
|------------|---------------|----------------------------|------------------------------|-------------|
| 10-06-2014 | 21:45 - 23:45 | 21:59 | half bewolkt en zwakke wind | 17°C - 15°C |
| 11-07-2014 | 03:30 - 05:30 | 05:33 | onbewolkt en zwakke wind | 21°C |
| 01-09-2014 | 20:15 - 22:30 | 20:27 | half bewolkt en zwakke wind | 17°C |
| 25-09-2014 | 05:30 - 07:30 | 07:31 | licht bewolkt en zachte wind | 11°C |

Inventarisatie 10 juni

Op de avond van 10 juni wordt de eerste vleermuis, een gewone dwergvleermuis, om 22:33 uur (34 minuten na zonsondergang) boven het schoolplein, ten zuiden van de bebouwing waargenomen. Kort daarna komt een ander exemplaar vanuit het zuiden aanvliegen. Vervolgens foerageren twee exemplaren gewone dwergvleermuis tot 22:50 uur boven het schoolplein. Om 22:36 uur passeert een laatvlieger vanuit zuidwestelijke richting, vrij hoog boven het plangebied. Kort na 23:00 uur vliegt een gewone dwergvleermuis kleine rondjes voor de oostelijke gevel van de hoogbouw (twee bouwlagen), waarbij af en toe enkele seconden aan de muur wordt gehangen (aanvliegen). Om 23:07 uur kruipt dit individu via een open stootvoeg (ventilatieopening spouw) de spouw in (zie figuur 1). Na zes minuten vliegt een gewone dwergvleermuis weer uit deze muuropening. Gedurende de rest van het onderzoek wordt nagenoeg de gehele tijd een foeragerende gewone dwergvleermuis boven het schoolplein in de zuidoosthoek van het plangebied waargenomen.

² <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

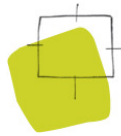


Figuur 1. Open stootvoeg boven in oostgevel van de hoogbouw, die functioneert als invliegopening voor gewone dwergvleermuis

Inventarisatie 11 juli

Op de vroege ochtend van 11 juli wordt pas om 04:15 uur de eerste vleermuis in/nabij het plangebied waargenomen. Het betreft een gewone dwergvleermuis die vanuit het oosten het plangebied binnenvliegt en vervolgens rondvliegt boven het oostelijke deel van het schoolplein. Vanaf 04:36 uur vertoont dit dier invlieggedrag bij de noordgevel van de hoogbouw. Kort daarna kruipt de vleermuis onder de metalen afdekkap (dakrandafwerking) van deze noordgevel. Om 04:45 uur vliegt een andere gewone dwergvleermuis het plangebied binnen. Dit exemplaar vertoont invlieggedrag nabij de reeds bekende verblijfplaats van 10 juni, in de oostelijke gevel van de hoogbouw. Om 04:57 uur vliegt het dier echter naar de noordgevel van de hoogbouw om kort daarna, op een andere plaats dan de voorgaande vleermuis, onder de metalen afdekkap van de noordgevel weg te kruipen (zie figuur 2).

Bij een nadere inspectie van het gebouw is gebleken dat de spouw van onder de metalen afdekkap bereikbaar is. In de spouw is tegen de binnenmuur een isolerende laag van glas- of steenwolplaten aangebracht.



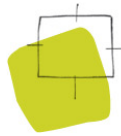
Figuur 2. Invliegopeningen gewone dwergvleermuizen onder metalen afdekkap van de noordgevel van de hoogbouw

Inventarisatie 1 september

Op de avond van 1 september verschijnt om 20:36 uur een gewone dwergvleermuis aan de zuidzijde van de hoogbouw. Zeer waarschijnlijk is dit exemplaar uit de open stootvoeg in de oostgevel van de hoogbouw gevlogen: de bekende verblijfplaats van 10 juni. Het navolgende gedrag duidt ook op de aanwezigheid van een verblijfplaats. Gedurende de rest van het bezoek wordt namelijk nagenoeg de gehele tijd een vliegende gewone dwergvleermuis in het plangebied waargenomen, waarvan ook regelmatig baltsgedrag wordt waargenomen. Af en toe wordt ook een tweede exemplaar in het plangebied waargenomen. Verder vliegt eenmaal een rosse vleermuis (21:26 uur) hoog over en passeerde eenmaal een laatvlieger (21:53 uur) het plangebied.

Inventarisatie 25 september

Op de ochtend van 25 september zijn binnen en nabij het plangebied geen vleermuizen waargenomen. Aangenomen kan worden dat op 25 september geen vleermuizen in het plangebied verbleven. Op grotere afstand van het plangebied zijn in de vroege ochtend wel vleermuizen gehoord.

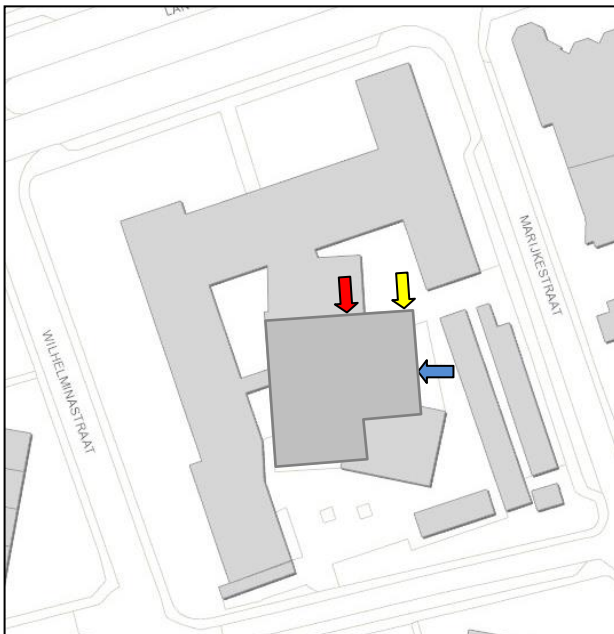


Functie van het plangebied voor vleermuizen

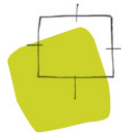
Op basis van de inventarisaties is naar voren gekomen dat in het schoolgebouw drie verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. In de figuren 1 tot en met 3 worden de locaties van de verblijfplaatsen met een eigen kleur aangegeven (blauw, geel en rood). Op basis van het waargenomen gebruik van de verblijfplaatsen en het gedrag van vleermuizen, verbleven er in 2014 gedurende een bepaalde periode twee mannetjes in het plangebied.

Mannetje I bewoonde op 10 juni (zomer)verblijfplaats blauw. Op 11 juli vloog waarschijnlijk hetzelfde mannetje rond verblijfplaats blauw, maar vloog uiteindelijk bij (zomer)verblijfplaats rood naar binnen. Op 1 september werd verblijfplaats blauw weer bewoond door, naar verwachting mannetje I. Nabij de verblijfplaats vloog die avond met regelmaat een roepende gewone dwergvleermuis rond, wat in september duidt op balts. In het najaar bezetten mannetjes een territorium. Het schoolgebouw wordt sinds 2012 niet verwarmd. Doordat er geen warmte uit het gebouw de spouw in lekt, is de spouw niet vorstvrij en daarmee niet geschikt als winterverblijfplaats. Dit wordt ondersteund doordat de verblijfplaatsen op 25 september niet meer werden bewoond. Het individu zal elders een geschikte winterverblijfplaats hebben betrokken.

Op 11 juli bewoonde een tweede exemplaar gewone dwergvleermuis een verblijfplaats (geel) in het plangebied. Dit solitaire dier betrof naar verwachting ook een mannetje. Vrouwtjes verblijven in deze periode namelijk in groepjes. Mogelijk heeft mannetje I dit tweede mannetje in het najaar niet in zijn territorium geduld.



Figuur 3. Plattegrond plangebied met locaties verblijfplaatsen



Binnen en nabij het plangebied zijn geen belangrijke vliegroutes aangetroffen. Ook biedt het plangebied geen hoogwaardig foerageergebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van mogelijke verblijfplaatsen gedaan. Bij de woning aan de Langewijk 21 werd op 1 september een baltende gewone dwergvleermuis waargenomen; dit kan wijzen op een verblijfplaats aldaar.

Nestkasten gierzwaluw

Tijdens het aanvullend onderzoek is geconstateerd dat er aan de noordgevel van het hoge gedeelte van het gebouw vier gierzwaluwnestkasten (type Zeist) hangen. Op 10 juni en 11 juli werd ook geconstateerd dat twee nestkasten daadwerkelijk door gierzwaluw in gebruik zijn als nestplaats. Ook aan de overzijde van de Langewijk hangen aan de oostgevel van de woning Langewijk 142 nestkasten van hetzelfde type die daadwerkelijk door gierzwaluw worden gebruikt als nestplaats.

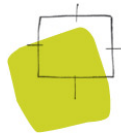


Figuur 4. Noordgevel van de hoogbouw met daaraan vier nestkasten

Conclusie vleermuizen en gierzwaluw

Op basis van het onderzoek komt naar voren dat er in het hoge deel van het schoolgebouw (twee bouwlagen) verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. Deze verblijfplaatsen zijn op basis van de Flora- en faunawet het gehele jaar rond beschermd, dus ook als ze tijdelijk niet worden bewoond.

Door sloop van het gebouw gaan de verblijfplaatsen verloren. Dit is in strijd met artikel 11 van de Flora- en faunawet. Bij het onzorgvuldig uitvoeren van de werkzaamheden kunnen tevens individuen van gewone dwergvleermuis worden verwond en/of gedood. Het verwonden en/of doden van individuen is in strijd met artikel 9 van de Flora- en faunawet.



Met betrekking tot de hierboven genoemde verbodsovertredingen dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft voor gewone dwergvleermuis een soortenstandaard opgesteld waarin onder meer mogelijke maatregelen voor een ontheffingsaanvraag worden voorgesteld. Deze soortenstandaard is op de website van RVO te vinden (<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-soortenstandaard>).

Nestplaatsen van gierzwaluw zijn, net als verblijfplaatsen van vleermuizen, het gehele jaar rond beschermd. Dit in tegenstelling tot verreweg de meeste andere vogelsoorten waarvan de nestplaats alleen tijdens het broedseizoen is beschermd.

Het in de directe omgeving verplaatsen van een nestkast naar een locatie die eveneens geschikt is wordt niet gezien als een overtreding (van artikel 11) van de Flora- en faunawet. Dit dient wel buiten het broedseizoen van gierzwaluw (broedseizoen mei tot en met augustus) plaats te vinden. Indien bovenstaande niet bewerkstelligd kan worden, dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft voor gierzwaluw eveneens een soortenstandaard. Deze soortenstandaard is ook op de website van RVO te vinden.

Assen, 16 oktober 2014

Durk J. Venema